Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2021

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Stair

Gnáthleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2021

SCÉIM MHARCÁLA

STAIR
AN NUA-AOIS DHÉANACH

GNÁTHLEIBHÉAL

AN TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

TEIDEAL AN STAIDÉIR (gan aon mharc)

Ní cheadaítear aon mharc don teideal, ach beidh sé riachtanach chun an teideal a chur san áireamh chun 'ábharthacht na bhfoinsí don ábhar' a chur san áireamh i *Meastóireacht ar na Foinsí*.

PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)

Foinsí a lua = 6 mharc Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go hiomlán agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = uasmhéid 6 mharc maidir le dhá fhoinse

Teideal = 1 mharc

Údar = 1 mharc

Píosa amháin eolais sa bhreis air sin mar fhianaise (eg: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh suíomh gréasáin, etc) = 1 mharc

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an chuir chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Nuair a chuirtear gach rud sa fhreagra san áireamh, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Go han-mhaith:	8-9 marc
Go maith:	6-7 mharc
Réasúnta:	3-5 mharc
Lag:	0-2 mharc

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 mharc)

Tagairt a dhéanamh do láidreachtaí agus laigí na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt don DÁ fhoinse		Gan ann ach tagairt d'fhoinse AMHÁIN	
An-mhaith:	21-25 mharc	***An-mhaith:***	14-17 marc
Maith:	15-20 marc	***Maith:***	10-13 mharc
Réasúnta:	8-14 mharc	***Réasúnta:***	5-9 marc
Lag:	0-7 mharc	***Lag:***	0-4 mharc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste stairiúil = 50 marc Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid shlán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

***Eolas ar an stair* – 25 marc** Críochnúil cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	***An-mhaith:*** ***Maith:*** ***Réasúnta:*** ***Lag:***	21-25 15-20 8-14 0-7
Scileanna taighde – 15 mharc Tá tábhacht stairiúil leis an staidéar roghnaithe (níl sé doiléir ná gan tábhacht) Plé cóir agus cothrom ar na ceisteanna Taighde sách domhain léirithe	***Sármhaith:*** ***An-mhaith:*** ***Maith:*** ***Réasúnta:*** ***Lag:***	13-15 10-12 7-9 4-6 0-3
Cur i Láthair – 10 marc Leagan Amach Fad cuí	***An-mhaith:*** ***Maith:*** ***Réasúnta:*** ***Lag:***	8-10 6-7 4-5 0-3

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir é seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid shlán den aiste.
Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.
Agus tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

An-mhaith: 8-10 marc
Maith: 6-7 mharc
Réasúnta: 4-5 mharc
Lag: 0-3 mharc

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉAD-BHUNAITHE (CDB)
(100 marc)

Tá ceithre chuid sa cheist dhoiciméad-bhunaithe:

1.	Léirthuiscint	(40 marc)
2.	Comparáid	(20 marc)
3.	Criticeas	(20 marc)
4.	Comhthéacsúchán	(20 marc)

1. Léirthuiscint (40 marc)

(a) Do dhaoine nach raibh ag taisteal ar na busanna 8M

(b) Mar ionaid chun daoine a phiocadh suas 8M

(c) D'oibrigh siad "de ló is d'oíche" 8M

(d) Tiomsú airgid 8M

(e) Dhírigh na póilíní a n-aire ar thiománaithe deonacha, á gceistiú faoina ceadúnais agus a gcuid árachais/thug siad ticéid do thiománaithe i dtaca le cionta tráchta líomhnaithe. 8M

Uasmharc = 40M

2. Comparáid (20 marc)

(a) Is ea, maítear sa dá dhoiciméad gur eagraigh oibrithe deonacha an baghcat?

I ndoiciméad A, deir na chéad línte "thugamar grúpa oibrithe deonacha le chéile". Cuireann sé síos ar an mbealach ar oibrigh siad de ló is d'oíche chun "oibrithe deonacha" a fháil chun páirt a ghlacadh sa chóras carr-roinnte.

Deir doiciméad B go raibh an córas carr-roinnte "ag brath ar oibrithe deonacha". Cuireann sé síos ar an mbealach ar stopadh "tiománaithe deonacha" agus iad á gceistiú ag na póilíní.

Marcáiltear caighdeán an mhínithe de réir mar atá tuillte. Tá tagairt don dá dhoiciméad riachtanach.

2M + 4M + 4M Uasmharc = 10M

(b) A b'fhéidir, ach glactar le A nó B, agus marcáiltear caighdeán an fhreagra. D'fhéadfadh sé go gcuimseodh freagraí pointí dá leithéid seo:

Doiciméad A

- an méid mór eagrúcháin a bhí i gceist leis an mbaghcat.
- tiománaithe deonacha a fháil don chóras carr-roinnte agus ionaid chun daoine a phiocadh suas a eagrú i gceantair dhubha agus i gceantair ghorma.
- bhí fadhbanna ann rud a thugann le fios go raibh an baghcat dóibh sin a ghlac páirt ann.
- bhí faitíos ar roinnt daoine gorma go rabhthas ag dul rófhada leis an scéal.
- bhí imní ar lucht an bhaghcait faoina gcuid jabanna

Doiciméad B:

- bhí ciapadh ó na póilíní i gceist maidir leis na tiománaithe carr-roinnte
- bhí aire dírithe ar thiománaithe deonacha agus iad á gceistiú
- Tugadh ticéid do thiománaithe deonacha i dtaca le cionta tráchta líomhnaithe.

Tá tagairt don dá dhoiciméad riachtanach. 5M + 5M Uasmharc = 10M

3. Criticeas (20 marc)

(a) Is foinse phríomhúil é Doiciméad A.

Bhí Rufus Lewis ar dhuine de lucht eagraithe an bhaghcait; seo cuntas bunaithe ar thaithí phearsanta. Deirtear linn "go dtugann chun cuimhne an pháirt" a ghlac sé sa bhaghcat. Glactar le cuimhní cinn pearsanta na ndaoine a ghlac páirt san eachtra mar fhoinsí príomhúla. Léiríonn sé a eolas ar na heachtraí trí chur síos a dhéanamh ar an méid oibre a bhí le déanamh chun an baghcat a eagrú, e.g., ionaid chun daoine a phiocadh suas a eagrú i gceantair ghorma agus gheala sa chathair. Tá sé in ann cur síos a dhéanamh ar an bhfaitíos a bhí ar chomhbhaill dá phobal gorm, amhail a raibh imní orthu faoina gcuid jabanna a chailleadh i ndiaidh dóibh páirt a ghlacadh sa bhaghcat.

Is féidir le fáth amháin, atá mínithe/tacaithe go maith, marcanna iomlána a fháil.

Uasmharc = 10M

(b) Tuairim amháin = 5M

Míniú = 5M

Uasmharc = 10M

4. Comhthéacsúchán (20 marc)

Tabhair do d'aire go bhfuil an cheist ag iarradh a fháil amach **faoin bpáirt a ghlac Martin Luther Kin**g i mbaghcat bus Montgomery.

Marcáiltear de réir phrionsabal an Chroí-ráitis Uasmharc = 20M

D'fhéadfaí **Croí-ráiteas** a shainmhíniú mar cheann díobh seo a leanas:
- Ráiteas fíorasach suntasach atá ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh.
- Míniú, tuairim nó trácht bailí atá ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh.
- Ráiteas tosaigh **NÓ** clabhsúir suntasach atá ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh.

Cuirfidh scrúdaitheoirí prionsabal na marcála de réir Croí-ráitis i bhfeidhm mar seo a leanas:
- Ar léamh an fhreagra, ba cheart é a bhriseadh síos ina gCroí-ráitis, cuirtear tic (√) ag deireadh gach Croí-ráitis.
- Bronntar 5 mharc ar gach Croí-ráiteas críochnaithe.
- D'fhéadfadh Croí-ráiteas neamhchríochnaithe ag deireadh freagra 1-4 mharc a thuilleamh.

Anseo, i gceist 4 den CDB, beidh an scrúdaitheoir ag féachaint le 5 mharc an ceann a bhronnadh ar cheithre Chroí-ráiteas don leithdháileadh iomlán 20 marc.

Roinn 2 agus Roinn 3
ÉIRE agus AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)

AT 2021: Ní mór d'iarrthóirí **dhá** Thopaic ó Roinn 2 agus Roinn 3 a fhreagairt.

Roinntear gach Topaic ina trí chuid:

A. Aonad spreagadh-thiomáinte le 5 fhreagra ghearra nach mór tabhairt faoina bhfreagairt
(uasmharc: 30 marc)
B. Alt gearr le scríobh mar fhreagairt ar cheann de cheithre cheannteideal
(uasmharc: 30 marc)
C. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cheannteideal
(uasmharc: 40 marc):

Marcálfar cuid A, B agus C mar seo a leanas:

A. De ghnáth bronnfar na marcanna amhail 6 mharc in aghaidh na ceiste, tugann 6 mharc x 5 an t-uasmharc de 30 marc. Féach ***Nótaí ar thopaicí aonair*** thíos le haghaidh malairtí leagain ar an gcleachtas sin.
B. Marcálfar an freagra seo de réir phrionsabal an Chroí-ráitis, mar atá sainmhínithe thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach de 20 do Chroí-ráitis agus ceadófar 10 marc ar a mhéad do Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.
C. Marcálfar an freagra seo de réir phrionsabal an Chroí-ráitis, mar atá sainmhínithe thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach de 30 do Chroí-ráitis agus ceadófar 10 marc ar a mhéad do Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.

Marc Carnach (MC)
Is é seo an marc iomlán a bhronntar do Chroí-ráitis, faoi réir uasmharc de 20 marc i gcuid B agus uasmharc de 30 marc i gcuid C.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)
Agus marcanna MG á mbronnadh, cuirfidh an scrúdaitheoir san áireamh cé chomh maith agus a fhreagraíonn an freagra don cheannteideal nó an cheist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith:	9-10 marc
An-mhaith:	7-8 marc
Maith:	5-6 mharc
Réasúnta:	3-4 mharc
Lag:	0-2 mharc

Agus marcanna MC agus MG á mbronnadh, rachaidh an ceartaitheoir i ngleic leis an ábhar go neamhchlaonta maidir le raon na bhfreagraí bailí ar féidir bheith ag súil leo ó iarrthóir Gnáthleibhéil agus le tuiscint ar an raon eolais agus scileanna stairiúla a éilíonn an siollabas.

Nótaí ar thopaicí aonair

ROINN 2: ÉIRE

Éire: Topaic 1
Éire agus an tAontas, 1815-1870

A1.	Thaistil sí de shiúl na gcos den chuid ba mhó	(6)
A2.	Bíoblaí	(6)
A3.	Gníomhaireachtaí fóirithinte de chuid Chumann na gCarad (3M) agus siúracha na Toirbhearta (3M)	(6)
A4.	Níor fhéad siad na hoidis a léamh/a leanúint	(6)
A5.	Baint bhailí amháin a bhí ag Trevelyan leis an nGorta Mór in Éirinn	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 2
Gluaiseachtaí ar son leasú polaitíochta agus sóisialta, 1870-1914

A1.	Diúltaíonn Cúige Uladh go gcuirfear iallach air dul isteach i Rialtas Dúchais	(6)
A2.	Sa Deisceart (3M) agus san Iarthar (3M)	(6)
A3.	Níl dóthain daoine acu	(6)
A4.	Tá (3M), beidh sé ag tacú “go deireadh leo” (3M)	(6)
A5.	Nuair a bhris an Chéad Chogadh Domhanda amach	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 3
Ar thóir an fhlaithis agus tionchar na críochdheighilte, 1912-1949

A1.	Cuireadh Oifig an Phoist (GPO) trí thine	(6)
A2.	Iarnóin Dé Sathairn	(6)
A3.	Níl (3M),gheobhaidh siad bás “go croíúil agus go bródúil” (3M)	(6)
A4.	Beidh onóir/meas ag daoine orthu/cuimhneoidh daoine orthu/ beannóidh daoine iad	(6)
A5.	Spreagfaidh bás/fulaingt tírghráthóirí daoine eile chun Saoirse na hÉireann a lorg (nó míniú bailí eile)	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 4
Diaspóra na hÉireann, 1840-1966

A1.	Is áit bheag é (3M) agus níl sé ródheas (3M)	(6)
A2.	Northampton	(6)
A3.	Ag tochailt [trinse]	(6)
A4.	Gaeilge	(6)
A5.	Aon fhreagra bailí	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 5
An pholaitíocht agus an tsochaí i dTuaisceart Éireann, 1949-1993

A1.	Tríd an raidió	(6)
A2.	Héileacaptar	(6)
A3.	Ar an teorainn [leis an bPoblacht]	(6)
A4.	Rith siad (3M) lena gunnaí socraithe chun lámhaigh (3M)	(6)
A5.	Cath Thaobh an Bhogaigh/níor fhéad an RUC déileáil leis an gcorraíl	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 6
An rialtas, an geilleagar agus an tsochaí i bPoblacht na hÉireann, 1949-1989

A1.	Oíche Chinn Bliana, 1961	(6)
A2.	Uachtarán de Valera	(6)
A3.	Cumhacht na teilifíse chun tionchar a imirt ar smaointe/ghníomhartha na ndaoine	(6)
A4.	Gan ligean dá gcuid páistí a bheith gafa go hiomlán leis an teilifís	(6)
A5.	Aon fhreagra bailí	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1

An náisiúnachas agus foirmiú stát san Eoraip, 1815-1871

A1.	Tharla siad go tobann	(6)
A2.	Theith sé 'mar a bheadh coirpeach ann'.	(6)
A3.	Rinne na trúpaí lámhach ar na sluaite	(6)
A4.	Bunreacht nua (3M) agus parlaimint (3M)	(6)
A5.	Tríd is tríd, NÍOR bhain (3M). Míniú bailí AMHÁIN (3M)	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2

Náisiúnstáit agus teannas idirnáisiúnta, 1871-1920

A1.	16 Iúil/1915	(6)
A2.	[Na mílte] ban	(6)
A3.	Go dtabharfaí cead do na mná a bheith páirteach in obair chogaidh/go gcaithfí go cóir leo	(6)
A4.	Pá cothrom/cosaint dá gcaighdeán maireachtála/cosaint a thabhairt dóibh ó dhúshaothrú ag fostóirí	(6)
A5.	Cineál oibre AMHÁIN (e.g. muinisin/talmhaíocht, etc.)	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3

Deachtóireacht agus daonlathas san Eoraip, 1920-1945

A1.	Chun áiseanna itheacháin/codlata a chur ar fáil don oiread sin daoine	(6)
A2.	I monarchana (3M) agus i scoileanna (3M)	(6)
A3.	Bunaíodh lárchoiste chun earraí bia a cheannach/eagraíodh cistiní machaire do gach grúpa/ceannaíodh bia an fhad agus ab fhéidir roimh ré	(6)
A4.	Níor fhéad siad aon deoch mheisciúil a riar i ndiaidh meán oíche	(6)
A5.	Ionchur bailí AMHÁIN	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
Easaontas agus athailíniú san Eoraip, 1945-1992

A1.	An Chreimil	(6)
A2.	Óráid a bhí cineál maslach [do na Briotanaigh]	(6)
A3.	Gur mhinic a dúirt sé rudaí nár cheart dó a rá	(6)
A4.	D'ól siad sláinte a chéile [le branda]	(6)
A5.	Míniú bailí AMHÁIN	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Cúlú na hEorpa ó impireachtaí agus an toradh, 1945-1990

A1.	[Lár Aibreáin] 1981	(6)
A2.	Gortaíodh go leor daoine agus/nó póilíní/cuireadh foirgnimh trí thine	(6)
A3.	DHÁ cheann ar bith: Learpholl, Manchain, Birmingham, agus/nó Leeds (3M + 3M)	(6)
A4.	Níor fhan (3M), bhí "briseadh amach" eile in Brixton (3M)	(6)
A5.	Daoine de bhunadh Mhuir Chairib a tháinig chuig an mBreatain chun ganntanas lucht saothair a líonadh i ndiaidh an chogaidh	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2021

SCÉIM MHARCÁLA

STAIR
AN NUA-AOIS LUATH

GNÁTHLEIBHÉAL

AN TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

TEIDEAL AN STAIDÉIR (gan aon mharc)

Ní cheadaítear aon mharc don teideal, ach beidh sé riachtanach chun an teideal a chur san áireamh chun 'ábharthacht na bhfoinsí don ábhar' a chur san áireamh i *Meastóireacht ar na Foinsí*.

PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)

Foinsí a lua = 6 mharc Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go hiomlán agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = uasmhéid 6 mharc maidir le dhá fhoinse

Teideal = 1 mharc

Údar = 1 mharc

Píosa amháin eolais sa bhreis air sin mar fhianaise (eg: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh suíomh gréasáin, etc.) = 1 mharc

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an chuir chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Nuair a chuirtear gach rud sa fhreagra san áireamh, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

An-mhaith: 8-9 marc
Maith: 6-7 mharc
Réasúnta: 3-5 mharc
Lag: 0-2 mharc

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 mharc)

Tagairt a dhéanamh do láidreachtaí nó laigí na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar. Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt don DÁ fhoinse	A***n-mhaith:***	21-25 mharc
	Go maith:	15-20 marc
	Réasúnta:	8-14 mharc
	Lag:	0-7 mharc
Gan ann ach tagairt d'fhoinse AMHÁIN	A***n-mhaith:***	14-17 marc
	Go maith:	10-13 mharc
	Réasúnta:	5-9 marc
	Lag:	0-4 mharc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste stairiúil = 50 marc

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

Eolas ar an stair – 25 marc Críochnúil cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	***An-mhaith:*** ***Maith:*** ***Réasúnta:*** ***Lag:***	21-25 15-20 8-14 0-7
Scileanna taighde – 15 mharc Tá tábhacht stairiúil leis an staidéar roghnaithe (níl sé doiléir ná gan tábhacht) Plé cóir cothrom ar na ceisteanna Taighde sách domhain léirithe	***Sármhaith:*** ***An-mhaith:*** ***Maith:*** ***Réasúnta:*** ***Lag:***	13-15 10-12 7-9 4-6 0-3
Cur i Láthair – 10 marc Leagan Amach Fad cuí	***An-mhaith:*** ***Maith:*** ***Réasúnta:*** ***Lag:***	8-10 6-7 4-5 0-3

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir é seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid shlán den aiste.
Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.
Agus tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

An-mhaith:	8-10 marc
Maith:	6-7 mharc
Réasúnta:	4-5 mharc
Lag:	0-3 mharc

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉAD-BHUNAITHE (CDB)
(100 marc)

Tá ceithre chuid sa cheist dhoiciméad-bhunaithe:

1.	Léirthuiscint	(40 marc)
2.	Comparáid	(20 marc)
3.	Criticeas	(20 marc)
4.	Comhthéacsúchán	(20 marc)

1. Léirthuiscint (40 marc)

(a)	Ní bheidís chomh feiceálach sin sa timpeallacht ina raibh siad	8M
(b)	Ní raibh aon mheas orthu	8M
(c)	Hata dubh cearnógach	8M
(d)	Ba ghá aithris a dhéanamh ar a gcuid nósanna	8M
(e)	Ar ghuaillí giollaí.	8M

Uasmharc = 40M

2. Comparáid (20 marc)

(a) Cuireann Doiciméad A síos níos mionsonraithe ar na héadaí a chaitheadh na hÍosánaigh.

Doic A: I dtosach báire, chaitheadh na hÍosánaigh cótaí liatha (cosúil leo siúd a bhíodh á gcaitheamh ag na manaigh Bhúdaíocha). Ansin, bhíodh róbaí síoda plumchorcra a mbíodh imill ghorma orthu á gcaitheamh acu. Bhíodh hataí dubha cearnógacha á gcaitheamh acu freisin.

Doic.B: Chaitheadh na hÍosánaigh róbaí síoda agus an cineál hata a chaitheadh na daoine uaisle díomhaoine. Ní chuirtear síos ar na dathanna ná na cruthanna.

Marcáiltear caighdeán an mhínithe de réir mar atá tuillte.
Tá tagairt don dá dhoiciméad riachtanach.

2M + 4M + 4M Uasmharc = 10M

(b) Is ea, taispeánann an dá dhoiciméad gur chuir na hÍosánaigh iad féin in oiriúint go maith don saol sa tSín.

Doic A:
D'fhéach na hÍosánaigh le bheith ar a gcompord leis an bpobal trí aithris a dhéanamh ar nósanna na Síneach. I dtosach báire, ghléasaidís agus bhearraidís a bhféasóga cosúil leis na manaigh Bhúdaíocha. Ach ansin thuig siad nach raibh meas ar na manaigh Bhúdaíocha agus d'athraigh siad a bhfeisteas chun aithris a dhéanamh ar scoláirí Síneacha/na daoine uaisle díomhaoine. Léiríonn sé seo gur thuig na hÍosánaigh saol na Síne agus dearcthaí Síneacha agus rinne siad a ndícheall bheith ar a gcompord leis na daoine a raibh siad ag iarraidh bheith mór leo.

Doic.B:
Bhí an tAthair Ricci ag iarraidh bheith ar a chompord leis na Giúistísí sa tSín agus thuig sé gur cheart dó aithris a dhéanamh ar a nósanna. Ghlac sé a stíl feistis chuige féin. Thugadh sé searbhóntaí leis agus é ag dul ar cuairt chun a léiriú gur duine é a bhfuil stádas ard ag baint leis. Bhaineadh sé úsáid as modh iompair na Síneach, bhíodh sé á iompar ar ghuaillí giollaí. Bhí sé de chuspóir aige go mbeadh sé "inghlactha" sa tSín de bharr go raibh sé ag iarraidh daoine a thiontú ina gCríostaithe.

Marcáiltear caighdeán an mhínithe de réir mar atá tuillte.
Ní mór an dá dhoiciméad a lua.

5M + 5M Uasmharc = 10M

3. Criticeas (20 marc)

(a) Is foinse thánaisteach é Doiciméad A de bharr gur scríobh staraí, Nora C. Buckley, é nach raibh i láthair sa tSín chun gníomhartha an Ath. Ricci a dhearbhú í féin. Foilsíodh an t-alt seo in 1977 ar tréimhse fhada í i ndiaidh do na heachtraí a ndéantar cur síos orthu titim amach.

Is féidir le fáth amháin, atá mínithe go maith, marcanna iomlána a fháil.

Sármhaith =	9-10 mharc
*A*n-mhaith =	7-8 mharc
Maith =	5-6 mharc
Réasúnta =	3-4 mharc
Lag =	0-2 mharc

Uasmharc = 10M

(b) Ní raibh na hÍosánaigh bocht. D'fhéadfadh sé go gcuimseodh freagraí pointí dá leithéid seo:
Déanann an tAth. Ricci aithris ar na Giúistísí, scothaicme sa tsochaí.
Caitheann sé éadaí síoda agus an cineál hata a chaitheann na daoine uaisle díomhaoine.
Tugann sé beirt searbhóntaí leis agus é ag dul ar cuairt.
Bíonn sé á iompar ar ghuaillí giollaí.

Marcáiltear caighdeán an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Sármhaith =	9-10 mharc	
*A*n-mhaith =	7-8 mharc	
Maith =	5-6 mharc	
Réasúnta =	3-4 mharc	
Lag =	0-2 mharc	Uasmharc = 10M

4. Comhthéacsúchán (20 marc)

Tabhair do d'aire: iarrann an cheist **cad a bhain** misean na nÍosánach sa tSín **amach**.

Marcáiltear de réir phrionsabal an Chroí-ráitis Uasmharc = 20M

D'fhéadfaí **Croí-ráiteas** a shainmhíniú mar cheann díobh seo a leanas:

- Ráiteas fíorasach suntasach atá ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó trácht bailí atá ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas tosaigh **NÓ** clabhsúir suntasach atá ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh

Cuirfidh scrúdaitheoirí prionsabal na marcála de réir Croí-ráitis i bhfeidhm mar seo a leanas:

- Ar léamh an fhreagra, ba cheart é a bhriseadh síos ina gCroí-ráitis, cuirtear tic (√) ag deireadh gach Croí-ráitis
- Bronntar 5 mharc ar gach Croí-ráiteas críochnaithe
- D'fhéadfadh Croí-ráiteas neamhchríochnaithe ag deireadh freagra 1-4 mharc a thuilleamh

Anseo, i gceist 4 den Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, beidh an scrúdaitheoir ag féachaint le 5 mharc an ceann a bhronnadh ar cheithre Chroí-ráiteas don leithdháileadh iomlán 20 marc.

Roinn 2 agus Roinn 3:
ÉIRE agus AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)

AT 2021: Ní mór d'iarrthóirí **dhá** Thopaic ó Roinn 2 agus Roinn 3 a fhreagairt.

Roinntear gach Topaic ina trí chuid:

D. Aonad spreagadh-thiomáinte le 4/5 fhreagra ghearra nach mór tabhairt faoina bhfreagairt
(uasmharc: 30 marc
E. Alt gearr le scríobh mar fhreagairt ar cheann de cheithre cheannteideal (uasmharc: 30 marc)
F. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cheannteideal (uasmharc: 40 marc)

Marcálfar cuid A, B agus C mar seo a leanas:

D. De ghnáth bronnfar na marcanna amhail 6 mharc in aghaidh na ceiste, tugann 6 mharc x 5 an t-uasmharc de 30 marc. Féach ***Nótaí ar thopaicí aonair*** thíos le haghaidh malairtí leagain ar an gcleachtas sin.
E. Marcálfar an freagra seo de réir phrionsabal an Chroí-ráitis, mar atá sainmhínithe thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach de 20 do Chroí-ráitis agus ceadófar 10 marc ar a mhéad do Meastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.
F. Marcálfar an freagra seo de réir phrionsabal an Chroí-ráitis, mar atá sainmhínithe thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach de 30 do Chroí-ráitis agus ceadófar 10 marc ar a mhéad do Meastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.

Marc Carnach (MC)
Is é seo an marc iomlán a bhronntar do Chroí-ráitis, faoi réir uasmharc de 20 marc i gcuid B agus uasmharc de 30 marc i gcuid C.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)
Agus marcanna MG á mbronnadh, cuirfidh an scrúdaitheoir san áireamh cé chomh maith agus a fhreagraíonn an freagra don cheannteideal nó an cheist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith: 9-10 mharc
An-mhaith: 7-8 mharc
Maith: 5-6 mharc
Réasúnta: 3-4 mharc
Lag: 0-2 mharc

Agus marcanna MC agus MG á mbronnadh, rachaidh an ceartaitheoir i ngleic leis an ábhar go neamhchlaonta maidir le raon na bhfreagraí bailí ar féidir bheith ag súil leo ó iarrthóir Gnáthleibhéil agus le tuiscint ar an raon eolais agus scileanna stairiúla a éilíonn an siollabas.

Nótaí ar thopaicí aonair

Roinn 2: ÉIRE

Éire: Topaic 1
Leasú agus Reifirméisean in Éirinn na dTúdarach, 1494-1558

A1.	Talamh i bPort Láirge	(6)
A2.	Gan cead an Rí	(6)
A3.	Seasca [nó níos mó]	(6)
A4.	Má íocann siad fíneáil/cáin	(6)
A5.	Aon difríocht bhailí AMHÁIN	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 2
Éirí amach agus concas in Éirinn le linn réimeas Eilíse, 1558-1603

A1.	Tionlacan gallóglach/saighdiúir gairmiúil	(6)
A2.	Bhí tuanna catha mar airm acu	(6)
A3.	Bhí léinte buí, ionair ghearra agus clócaí garbha á gcaitheamh acu (DHÁ Cheann ar bith, 3M + 3M)	(6)
A4.	An-aisteach/amhail is gur as an tSín nó as Meiriceá a tháinig siad	(6)
A5.	Mharaigh Clann Dòmhnaill é [in 1567]	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 3
An ríocht in aghaidh na coilíneachta - an streachailt don lámh in uachtar in Éirinn

A1.	Fóid (3M) agus crainn óga (3M)	(6)
A2.	Luachair	(6)
A3.	Bhunaigh siad margadh	(6)
A4.	Cláir dharach/díon sclátaí/fuinneoga gloinithe	(6)
A5.	Rí Séamas I	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 4

Cinsealacht choilíneachta á bunú, 1660-1715

A1.	Ionad táirgthe línéadaigh	(6)
A2.	Dódh lár an bhaile in 1707	(6)
A3.	Pinsean de £400	(6)
A4.	Tháirg sé seoléadaigh [i bPort Láirge, i gCorcaigh agus in áiteanna eile]	(6)
A5.	Na hÚgónaigh (3M), ón bhFrainc (3M)	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 5

An choilíneacht in aghaidh na ríochta - teannas in Éirinn i lár an ochtú haois déag, 1715-1770

A1.	Tiobraid Árann (3M), 1761 (3M)	(6)
A2.	Tiarna talún (3M) agus Féaránaigh (3M)	(6)
A3.	Ioc mar dheachú	(6)
A4.	Bhailigh siad ina líon mór/éidí	(6)
A5.	Aon chúis AMHÁIN atá bailí	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Éire: Topaic 6

Deireadh na ríochta Éireannaí agus bunú an Aontais, 1770-1815

A1.	Bhí siad dea-thógtha (3M) agus bhí slinn orthu (3M)	(6)
A2.	Droch-dhromchla/cairn aoiligh	(6)
A3.	Tiarna Dhún na nGall	(6)
A4.	Seomra Tionóil	(6)
A5.	Línéadach	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1
An Eoraip ón Athbheochan go dtí an Reifirméisean, 1492-1567

A1.	Daonra ard de 100,000 áitritheoir/ tithe móra trádála/ráideanna plódaithe le ceannaithe, mairnéalaigh agus dugairí/croílár na trádála leis an Domhan Nua/chruinnigh na cabhlaigh ann chun seoladh chuig an Domhan Nua (DHÁ cheann ar bith, 3M + 3M)	(6)
A2.	Chuig Vera Cruz/Meicsiceo	(6)
A3.	Airgead	(6)
A4.	Ceannaithe, tógálaithe long, baincéirí (DHÁ cheann ar bith, 3M + 3M)	(6)
A5.	Earra/táirge AMHÁIN eile	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3
Dul ar gcúl na Sean-Eorpa, 1609-1660

A1.	Na huaisle (3M) agus gobharnóirí na gcúigí (3M)	(6)
A2.	Chun údarás an Rí a laghdú/a n-údarás féin a mhéadú	(6)
A3.	Bhí staid lag aige	(6)
A4.	Tagraíonn Richelieu do "ghaois agus crógacht" an Rí	(6)
A5.	Aon chúis AMHÁIN atá bailí	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
An Eoraip le linn ré Louis XIV, 1660-1715

A1.	Fir uaisle (3M) agus ceannaithe (3M)	(6)
A2.	Sagairt (3M) agus tuathánaigh (3M)	(6)
A3.	Chuaigh a mbaill éadaigh síos go dtí na sála	(6)
A4.	Sa stíl Fhrancach	(6)
A5.	Aon chúis AMHÁIN atá bailí	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Impireachtaí á mbunú, 1715-1775

A1.	Calafort den scoth	(6)
A2.	Sclábhaithe	(6)
A3.	Cócó (3M), agus siúcra (3M)	(6)
A4.	Indeagó, cadás, sinséar agus pimeantó (DHÁ cheann ar bith, 3M + 3M)	(6)
A5.	Ionchur bailí AMHÁIN, chuidigh sé leis an India a fháil don Bhreatain	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6
Impireachtaí faoi réabhlóid, 1775-1815

A1.	Banríon na Fraince	(6)
A2.	Chaith Marie Antoinette a ham agus a dúthracht ar fad leis an gceol	(6)
A3.	Chaill Marie Antoinette suim i léitheoireacht agus i gceol/ tá sí ag caitheamh a cuid ama ar fad leis an rásaíocht agus seilg/tá sí ag déanamh faillí ar an rí	(6)
A4.	Deir sí go bhfuil sé “go breá agus go maith”	(6)
A5.	Faoi réabhlóid	(6)

B - Uasmharc MC = 20 marc Uasmharc MG = 10 marc

C - Uasmharc MC = 30 marc Uasmharc MG = 10 marc

Appendix 1

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an ghnáthráta a bhronnadh ar iarrthóirí nach ngnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin **a shlánú síos**.

Tábla 300 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 300 marc san iomlán ag gabháil leo agus inarb é 10% gnáthráta an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthráta i gcás 225 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
226	22
227 - 230	21
231 - 233	20
234 - 236	19
237 - 240	18
241 - 243	17
244 - 246	16
247 - 250	15
251 - 253	14
254 - 256	13
257 - 260	12
261 - 263	11

Bunmharc	Marc Bónais
264 - 266	10
267 - 270	9
271 - 273	8
274 - 276	7
277 - 280	6
281 - 283	5
284 - 286	4
287 - 290	3
291 - 293	2
294 - 296	1
297 - 300	0